

สำรวจวิจารณ์ศิลปะปัจจุบันในยุโรปเกี่ยวเนื่องกับศิลปะไทย

ของ

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี (ซี. เฟโรจี)

พระยาอนุমানราชชน แปล

ชาวไทยผู้สนใจในศิลปะแบบปัจจุบัน เมื่อเห็นศิลปะแบบใหม่ของชาวตะวันตกต่างแบบกันกง และ ไม่เข้าใจคล้ายกับว่าคิดปริศนา เพราะฉะนั้น ขาพเจ้าเขียนบทความสั้น ๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้น ก็เพื่อจะชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะที่แท้จริงแห่งศิลปะของศิลปะกรรมทุกด้าน และ โดยเฉพาะเพื่อให้ศิลปินของเราได้ทราบไว้ว่า เมื่อใดเห็นหรือได้อ่านเรื่องเกี่ยวกับ “การดำรงออกมาแห่งศิลปะปัจจุบันที่เลยสมัยหรือล่อสมัย” (๑) ก็อย่าเพิกขยถลอเอาทางหมดวาดวาดเศษเด๋มอไป ยิ่งกว่านั้นการสังเกตเห็นแปลกมากและเห็นเบนทางประเทค์มาก อันขัดต่อความรู้สึกนึกคิดหรือจิตใจของไทยในทางวัฒนธรรม ก็ยังไม่ควรจะทำอย่างศิลปะตามแบบ

เมื่อศิลปินไทยได้แรงบันดาลใจ (๒) แล้ว

แปลความหมายจากสิ่งเหล่านั้นเอาตามความคิดเห็นและความรู้สึกของตนในสมัยปัจจุบัน ก็ไม่ควรจะร้อนใจว่าทักเห็นหรือรู้สึกอย่างเหมือนกับของบรรพบุรุษของตนซึ่งเคยคิดเคยรู้สึกมาแล้ว ข้อสำคัญอยู่ที่ตนรู้สึกคิดแปลจากสิ่งที่ได้รับบนสายตาจากธรรมชาติให้เป็นศิลปกรรมที่เดินตามแนวที่นิยมสืบเป็นจารีตและเป็นอุดมคติของชาติไทยต่อกันมา (๓) ธรรมชาตินั้นย่อมดำรงรูปแบบและลักษณะออกมาให้ปรากฏเห็น หลายหลาดมากมาย และมากลักษณะ (๔) และจะเป็นอยู่อย่างเรื่อยไป เพราะฉะนั้นธรรมชาติจึงย่อมเป็นบ่อเกิดหรือเป็นต้นกำเนิดให้เกิดความคิดทางปัญญาและจิตใจของเราได้ไม่หมดสิ้น พึงขยถลอความจริงชอบเป็นเหตุใดเมื่อตงตนศึกษาอบรมเรื่องศิลปะ

(๑) Ultra-modern Artistic Expressions หรือกล่าวอย่างภาษาธรรมดา คือ ศิลปกรรมปัจจุบันที่เลยสมัยในแง่ของศิลปินผู้สร้างผู้ประดิษฐ์คิดขึ้น — ผู้แปล

(๒) Inspiration คือได้รับแบบอย่างและเค้าความคิดมาจากสิ่งธรรมชาติ — ผู้แปล

(๓) ถ้าเราได้ยินเสียงไก่ขันว่า “อึก อึก อึก” เราจะดัดแปลงเสียงนี้เป็น “อึก อึก อึก” ก็ไม่ผิดเสียงจากแนวที่นิยมสืบเป็นจารีตกันมาในชาติ ถ้าเมื่อใดท่านดัดแปลงเสียงไก่ขันให้เป็น “ก๊อกรกตุเตลตุ” หรือเสียงอะไรในทำนองนี้ ก็จะไม่เป็นเสียงไก่ไทยขันเลย — ผู้แปล

(๔) ดูท้องฟ้าเมื่อรุ่งอรุณหรือเมื่อยอแสงก็เห็นว่าไม่มีเหมือนกันเสมอไป

เมื่อข้าพเจ้าไปเยี่ยมยุโรปครั้งที่แล้วมา^(๑)
ได้พยายามจะให้เข้าใจว่าเหตุใดประชาชน
ทั่วไป จึงเป็นปฏิปักษ์ต่อศิลปะแบบเดอส์มัย
และทำไมศิลปกรรมแบบนั้นส่วนใหญ่ที่นำออก
แสดง จึงเป็นสิ่งที่ไม่ได้รับยกย่องหรือเชา
กันเด่น ผู้ที่เห็นแล้วแสดงความรังเกียจ
อย่างมากว่า เรืองหน้าว่าตามความเห็นของ
ข้าพเจ้า คนที่มาจากนอกที่ศิลปกรรมซึ่ง
นำมาแสดงนั้น มียุคมากมายหลายชน ซึ่งไม่
สัมพันธ์กับวัฒนธรรมของชาวตะวันตกเลย
เหตุฉะนั้นเมื่อประชาชนมองดูศิลปกรรมเหล่านี้
เห็นรูปและเด่นมลักษณะแปลกประ
ตางประเทศหรือเป็นฉายทางนามธรรม กรู
ดั่งงงไปหมด และไม่เข้าใจว่าศิลปินซึ่งสร้าง
ศิลปกรรมเหล่านั้นนั้น หมายความว่าอะไร
และสร้างศิลปอย่างนั้นเพื่ออะไร จึงอยู่ได้
มั่นคงถาวรและก็เป็นทางศิลปะแบบเดอส์มัย
ต่างพยายามจะให้มหาชนเข้าใจ โดยแต่ง
เป็นเรื่องอธิบายในหนังสือเป็นเล่มบ้าง ใน
หนังสือพิมพ์รายวันบ้าง ในหนังสือราย
สัปดาห์ และแสดงเป็นปาฐกถาบ้าง แต่
ดูเหมือนว่าจะได้อ่านหรือได้ฟังคำอธิบาย ก็
ยังไม่เข้าใจมากขึ้น เมื่อเห็นความหาชนออก
จะต่อต้านดื้อไม่ชน คนที่เป็นผู้อธิบายเหล่านี้
นั้นก็บอกว่า ศิลปะไม่จำเป็นจะต้องให้คน

สามารถรู้คุณค่าและเข้าใจ เพราะเมื่อศิลป
กรรมนั้นเป็นทพจิตใจแก่ศิลปินผู้สร้างและมี
หลายแล้ว ก็ถือได้ว่าพอแก่จุดหมายปลายทาง
ของศิลปะแล้ว ถ้าถือตามทฤษฎีที่กล่าวมานั้น คน
วิถกจริตก็อาจคิดว่าตนเห็นถูกในสิ่งที่เราเห็น
ว่าเป็นปกติ

แท้จริงศิลปะมีหน้าที่หลายอย่าง ที่จะรู้จักใจ
ของมนุษยชาติให้กระจ่างเป็นวิถกนาการ
ถ้าในทางทฤษฎีเมื่อไม่ทำให้เป็นที่เข้าใจ
ซาบซึ้งแก่มหาชนแล้ว (ในทันทีหมายถึงมหา
ชนที่ได้รับการศึกษา) ก็ออกจะเป็นข้อขบ
ขันอยู่ และดูจะเป็นเรื่องแก้แค้นของกันความ
ไม่สามารท ในที่ที่จะสร้างสรรคสิ่งซึ่งมีค่าอัน
ควรเรียกว่า ศิลปะ (โดยเขียนคำนี้ด้วยอักษร
ตัวโต) มากกว่าความผิดความบกพร่องที่แท้
ของศิลปะเดอส์มัย อยู่ที่ยดถอยเนื่องมาจาก
ปัญญาความคิด ซึ่งดูเหมือนจะเกิดเป็นโรค
ขึ้นในยุคสมัยของเรา อันเนื่องมาจากเหตุ
ที่เราไม่มากและมีปัญญามากเกินไป

ในทันทีเห็นควรนำประวัติศิลปะของชาว
ตะวันตกมาถกถาถกเถียงกันดู ก็จะเป็นประโยชน์
ให้เข้าใจถึงเรื่องความดื้อด้นอดหม่าน
ในความคิดความอ่าน แบบอย่างและความ
เป็นไปของศิลปะสมัยปัจจุบันได้ชัดเจน

ความเจริญของงานเป็นอารยธรรมของยุโรป มีกำเนิดมาจากวัฒนธรรมของกรีกและโรมัน ซึ่งเริ่มแต่ศตวรรษที่ ๖ ก่อนคริสต์ศักราช^(๑) จนถึงศตวรรษที่ ๑๒ แห่งคริสต์ศักราช^(๒) ระยะเวลาที่กล่าวนี้เรียกกันว่าสมัยคลาสสิก ศิลปะในสมัยคลาสสิกเริ่มเสื่อมมาแต่ในระยะเวลาราวศตวรรษที่ ๔ แห่งคริสต์ศักราช จนถึงศตวรรษที่ ๑๓ แห่งคริสต์ศักราช ซึ่งเป็นระยะกาลดึกในประวัติศาสตร์ของยุโรปให้ชื่อว่าสมัยกลาง คริสต์ศักราชกำลังเจริญรุ่งเรือง เป็นบ่งชี้ให้ศิลปินแห่งสมัยนั้น

เข้าใจและรู้แจ้งในยอดแห่งคำสั่งสอนของคริสต์ศาสนา ก่อให้เกิดความศรัทธาแก่กล้า ดำรงศิลปจิตรกรรมเป็นต้น ให้มีชีวิตจิตใจอันเป็นในหลักธรรมแห่งคริสต์ศาสนา กล่าวคือ ดำรงศิลปเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา ให้เข้ากับความรู้สึกและความศรัทธาของประชาชนในยุคนั้น ผิดกับเมื่อก่อนซึ่งดำรงเรื่องเกี่ยวกับหลักศาสนาเดิมของกรีกและโรมัน^(๓) ภาพจิตรกรรมรุ่นแรกหรือแรกเริ่ม^(๔) ของชาวอิตาลี และภาพขนาดเล็ก^(๕) ของชาวยุโรปตอนเหนือ มีลักษณะที่ทำให้เกิดความ

(๑) สมัยพรีฮิสทอริก. (๒) ราว พ.ศ. ๖๐๐

(๓) ตรงนี้ผู้แปลได้ขอให้ผู้เขียนอธิบายลักษณะศิลปะของกรีกและของคริสต์เห็นว่า มีหลักสำคัญแตกต่างกันอย่างไร ผู้เขียนได้อธิบายให้ฟังดังนี้:—

ศิลปะกรีก เป็นทำนองเดียวกับของอินเดีย คือคิดเห็นว่าเป็นพระเจ้าและทวยเทพมีลักษณะความรู้สึกละเอียดออกมาทางศิลปอยู่พื้นความมีลักษณะอย่างมนุษย์ ส่วนรูปร่างของพระเป็นเจ้าและทวยเทพ ย่อมมีลักษณะตรงกับความจริงอย่างวิเศษตามที่เห็นและกำหนดขึ้นไว้เป็นอุดมคติ เพราะฉะนั้นรูปพระเป็นเจ้าและทวยเทพนางฟ้าของกรีกก็นำเอาแบบร่างกายของมนุษย์นั้นเอามาเป็นรูปทวยเทพนางฟ้า แต่เลือกสรรเอาเฉพาะส่วนของร่างกายที่นึกเห็นว่า มีลักษณะสมบูรณ์พร้อม เอามาผสมผสานและประกอบเป็นรูปร่างขึ้นใหม่ อันจะหาไม่ได้สมบูรณ์พร้อมในร่างกายจริงๆ ของมนุษย์แม้แต่คนเดียว และมีการสำแดงออกมาทางหน้าตาอยู่อย่างไรก็อย่างนั้นไม่มีเปลี่ยนแปลง (คือมีหน้าตาอย่างรูปภาพแบบคลาสสิกของเรา) ศิลปินกรีกทุกคนจะต้องยึดคติประเพณีนิยม (Conventionalism) นี้ไว้ให้มั่น เหตุนี้ศิลปะของกรีกจึงมีลักษณะคงที่สม่ำเสมอ ไม่มีออกนอกแบบนอกคติกี่กำหนดเป็นอุดมคติขึ้นไว้

ส่วนศิลปะของคริสต์ศาสนานั้นแตกต่างออกไปทีเดียว คือถือว่าพระเยซูคริสต์เทพโอรัสของพระเจ้า อุดมมาอย่างมนุษย์ จึงต้องเสวยความทุกข์ทรมานเป็นทำนองเดียวกับมนุษยชาติ พระแม่เจ้ามาเรียผู้เป็นคริสตมารตามีลักษณะเป็นเครื่องกำหนดหมาย หรือสัญลักษณ์แห่งความรัก ความเมตตา ความมีใจเป็นบุญเป็นกุศล และความทุกข์โศกเหมือนกับหญิงอื่นๆ ผู้เป็นมารดา ส่วนนักบุญหรืออภิชชน และผู้ที่ยอมตายเพื่อศาสนา ก็มีลักษณะเป็นบุคลลธรรมดานี้เอง หากมีลักษณะเป็นทิพย์บุคคลไม่ เหตุนี้ศิลปะของคริสต์ศาสน์จึงเป็นอันไม่ได้ นอกจากเป็นอย่างของคน ๆ นั้นเอง ศิลปินคริสต์ศาสน์ไม่มีขอบเขตเป็นกำหนดในที่จะสำแดงความรู้สึกเฉพาะของตนออกมาในศิลปะที่ตนสร้างขึ้น เพราะฉะนั้นจะคิดแปลความหมายในเรื่องของลัทธิไปอย่างไรก็ได้ จะเลือกเอาใครมาเป็นแบบสร้างในทางศิลปอย่างไรก็ได้ แล้วแต่ความรู้สึกว่าเหมาะสมตามความเห็นของตน (อย่างที่เราเห็นรูปพระเยซูหรือรูป “แม่พระอุ้มพระเยซู” มีหน้าตาต่าง ๆ กัน) ด้วยประการฉะนี้ ศิลปะคริสต์ศาสน์จึงเป็นศิลปะเฉพาะตัวมีลักษณะเหมือนของจริงเป็นอย่างคน ๆ ไม่ได้เอาแบบอย่างหรือความรู้สึกของใครตาชตัว

(๔) Primitives

(๕) Miniatures ซึ่งมักเป็นภาพสร้างไว้ในสมุด

รู้สึกตามคติแห่งคำสั่งสอนของคริสต์ศาสนาที่
กล่าวมาข้างต้น ซึ่งลักษณะอย่างนี้ไม่ปรากฏ
ในศิลปะของศาสนาบารบิเคอราฟ^(๑)

ถว้ต่อมาถึงศตวรรษที่ ๑๕ แห่งคริสต์-
ศก ซึ่งเบ็นระยะตอนต้นของสมัยเรนาซันส์^(๒)
ประวัติศาสตร์ของยุโรปว่าสมัยเรนาซันส์^(๒)
เป็นสมัยที่ศิลปะของคริสต์ ศาสนากำเนิดเฟื่องฟู
ขึ้น ศิลปะแบบคลาสสิก ศิลปะที่ทิวทัศน์
ลักษณะกรรมวิธีเพื่อให้เกิดความชัดในทาง
ศาสนา และในคราวเดียวกันรูปเทวดาและคน
ก็วาดใหม่ลักษณะเหมือนคนยงชน แต่โดย
เหตุที่วัฒนธรรมของกรีกฝั่งรากตกอยู่ในวัฒนธรรม
ของยุโรป เพราะฉะนั้นเมื่อถึงกรุงกอต
ศตวรรษที่ ๑๖ แห่งคริสต์ศก และต่อจากนั้น
มาอิทธิพลของกรีกก็เริ่มขึ้นใหม่อีก ราฟา-
เอล^(๓) เป็นผู้ที่มาจิตใจที่เด็ดเดี่ยว และเบ็น
ผู้นำความงามยิ่งกว่าคุณลักษณะอย่างอื่นๆ
ในทางศิลปะ ครึ่งหนึ่งมากรุงโรม ได้ประสบ
ศิลปะชั้นเยี่ยมของกรีกและโรมัน กระทำให้
ศิลปะของราฟาเอลที่ร่างขึ้นใหม่เปลี่ยนแปลง
ไปจากเดิม คือร่างขึ้นตามแบบอย่างที่ได้
เห็น และตามนิสัยจิตใจของราฟาเอลเอง
ซึ่งรักความงามยิ่งกว่าสิ่งใด ๆ ไม่ช้าศิลปิน

คนอื่นส่วนใหญ่ก็เอาอย่างและเดินตามแนว
ของราฟาเอลบ้าง คือนิยมอย่างแรงกล้าใน
ศิลปะที่ความงามและเรื่องราวตามแบบอย่าง
ของคลาสสิก ด้วยเหตุนี้ ความนิยมเดิมซึ่ง
เกี่ยวกับจิตใจทางศาสนาคริสต์จึง คงปรากฏ
ในภาพจิตรกรรมและรูปปฏิมากรรม ก็หาย
หมดไป รูปมะเดื่อนา^(๔) ซึ่งมีลักษณะ
อ่อนหวานอย่างเศร้า อันเป็นลักษณะศิลปะ
ของสมัยเรนาซันส์ยุคแรก ก็กลายเป็น
ลักษณะที่ชวนให้มองไปถึงรูปของยูโนและ
รูปวีนัส เทพแห่งความงามของกรีก ความ
ลักษณะคล้ายคลึงกัน ถิ่นรูปพระเยซูซึ่งมี
ลักษณะเบ็นผู้มรุต ก็เปลี่ยนเป็นเหมือน
ลักษณะของเทพของกรีก บ่อยครั้งไปโย
ว่า ศิลปะของชาวตะวันตกในสมัยนั้น ท้อง
แก่ความเลื่อมทางคุณค่าแห่งจิตใจไป เป็น
เพราะด้วยเรื่องทางปัญญาอันระคนปนกันไป
กับวัฒนธรรม ซึ่งแตกต่างไปจากของสมัย
เรนาซันส์

ดูศตวรรษที่ ๑๗ แห่งคริสต์ศก อิทธิพล
ของศิลปะคลาสสิกเจริญถึงขีดสูงสุด คือที่
เรียกว่าศิลปะแบบนีโอคลาสสิก^(๕) ศิลปิน
ในสมัยนีโอคลาสสิกพยายามร่างศิลปะตาม

(๑) Paganism หมายถึงศาสนาเดิมของกรีกและโรมัน

(๒) แปลว่าสมัยเกิดใหม่ Renaissance

(๓) ศิลปินชื่อของโลก เป็นชาวอิตาลีเกิด พ.ศ. ๒๐๒๖ ตาย พ.ศ. ๒๐๖๓

(๔) รูปแม่พระอุ้มทารกพระเยซู

(๕) Neo - classic style - คลาสสิกใหม่

แบบคลาสสิก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นยุคที่
ศิลปินมีความเจริญสมบูรณ์เป็นปรกติการณ
แต่ศิลปินแบบโรแมนติกหรือดราม่า
ของคนอื่นเข้ามา หารู้ว่าแรงบันดาลใจ
นักเห็นของคนไม่ เพราะฉะนั้นจะได้ผลใน
ทางศิลปะของตน ก็คือมีลักษณะเด่นชัด
ปรากฏจากการแต่งออกมาแห่งศิลปะ (๑)

ต่อมาไม่ช้าศิลปินโรแมนติกก็เกิด
ผลให้เกิดปฏิกิริยาในทางทศ คือเกิดศิลปะ
ที่เรียกว่าแบบ โรแมนติกและแบบเหมือนของ
จริง (๒) ศิลปินโรแมนติกสร้างงานจาก
เรื่องที่น่าเอามาจากข้อธรรมหรือข้อปรัชญา
ของศาสนาคริสต์บาง จากเรื่องนิยายทาน

เก่าและประวัติศาสตร์ของสมัยกลางบ้าง แทน
ที่จะสร้างศิลปะจากเรื่องทศและประวัติ
ศาสตร์ของคลาสสิก เพราะฉะนั้นจึงกล่าวได้
ว่าศิลปินโรแมนติกเป็นตัวแทนแห่งชีวิตจิตใจของ
ประชาชนชนอีกครั้งหนึ่ง

ในระยะกลางของศตวรรษที่ ๑๙ ของ
คริสต์ศก เกิดมีศิลปินแบบ “อิมเพรสชันนิสม์”
อันเป็นอาการเคลื่อนไหวทางศิลปะปัจจุบันชน
เป็นครั้งแรก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือเกิด
ปฏิกิริยาเป็นปฏิปักษ์ต่อความคิด ความเห็น
และแบบอย่างทศเป็นประเพณีสืบต่อกันมา
แต่ก่อน (๓) ผู้ที่เป็นศิลปินทางปฏิปักษ์กรรม
เมื่อจะบรรจบปะโรชน ก็มุ่งหมายจะให้ผลได้

(๑) ศิลปินโรแมนติกจัดจิตใจของศิลปินผู้สร้างให้ปรากฏออกมา เป็นรูป เป็นภาพ เป็นเสียง เป็นท่าทาง
การรำได้อย่างงาม ถ้าไปลอกเอาแบบอย่างของคนอื่นเข้ามาไม่มีกระดิก แม้จะมีความงามเป็นศิลปะก็แต่ทาง
เทคนิเท่านั้น หารู้ว่าความงามทางความรู้สึกมีชีวิตจิตใจไม่ จึงมีลักษณะซ้ำซากเป็นมรดกตกทอด—ผู้แปล

(๒) Romantic and Realistic School

(๓) ถ้าจะเปรียบกันเหมือนนาครูปหนุมานตัวเสือและลวดลาย และระบายสีด้วยความประณีตบรรจง มี
ลักษณะงดงามมาก อย่างนี้จะเรียกว่าแบบคลาสสิกก็ได้ แต่โดยเหตุที่เขื่อนรูปหนุมานอัปการอยู่เสมอ ถือ
เป็นประเพณีสืบต่อกันมา ใครจะวาดรูปหนุมานจึงต้องให้อัปการอยู่เสมอ (ให้หนุมานไม่ได้ เพราะจะกลายเป็น
สัตว์พลี พญาลิงอีกตัวไป) หนุมานคือใจหรือร้องให้ดังต้องอัปการอยู่เสมอ แต่ด้วยความสามารถของศิลปินผู้วาด
อาจแสดงท่าทีของหนุมานให้คนดูรู้สึกได้ว่า หนุมานตัวใจ หรือร้องให้ดัง ศิลปินแบบคลาสสิกจึงวิเศษที่ตรงนี้ คือ
สิ่งที่การสำแดงจิตใจออกมาให้เห็นจริงเห็นจัง และแสดงออกมาได้งดงามในที่ทาง การวาดเส้นและระบายสี ศิลปิน
รุ่นต่อมาเมื่อจะวาดรูปหนุมาน ก็ถือแบบคลาสสิกนี้เป็นแบบครู และวาดเอาอย่างจนไม่มีกระดิก รูปที่วาดขึ้น
แม้จะจริง แต่เมื่อดูแล้วรู้สึกเยือกเย็นดัดจริต เพราะมีลักษณะซ้ำ ๆ ซาก ๆ เกิดเบื่อกัน ไม่มีความรู้สึกแปลก ๆ
และใหม่ ๆ และมีจิตใจของศิลปินซึ่งเป็นสัตว์ เขาไปแทรกอยู่ในรูปภาพนั้น เท่ากับเป็นรูปภาพตายไม่มีชีวิตจิตใจ
ศิลปินโรแมนติกของชาวตะวันตกก็มีลักษณะดังที่กล่าวนี้ จึงได้เกิดปฏิกิริยาขึ้นในหมู่นักศิลปะ ก่อเกิดไม่ช้าภาพ
เอามาจากเรื่องและความคิดและแบบอย่างของคลาสสิก จึงได้เกิดศิลปินแบบใหม่ ที่ที่เรียกว่า โรแมนติก และ
อิมเพรสชันนิสม์ ศิลปินที่ถือแบบอิมเพรสชันนิสม์ จะวาดภาพหรือรูป ก็เอาเรื่องมาจากของชนธรรมดา
สามัญ ทั้งแบบศิลปะที่เอาเรื่องมาจากทางศาสนาหรือทางประวัติศาสตร์เสียแต่ขาด

รวดเร็วทันใจ โดยไม่คำนึงถึงรายละเอียด

และความประณีตบรรจงทางเทคนิค (๑) ส่วน
คิดป็นทางจิตรกรรมของแบบอิมเพรสชันนิสม์
ก็ถือหลักอยู่ที่ว่าถ้าได้วาดระบายสีให้ชุ่มช่ำ
หรรษาได้เท่าใดยิ่งดี (๒) โดยเหตุที่คิดป็นแบบ
อิมเพรสชันนิสม์ ต้องการเน้นให้เห็นเด่นใน
เรื่องสีและแสงสว่างอย่างเดียวนั้น ไม่ได้คำนึง
ถึงเรื่องความรู้สึกทางอารมณ์ ผิดกับศิลป
แบบโรมันติก ซึ่งถือเอาเรื่องความรู้สึกทาง
อารมณ์ให้ไ้รวดเร็ว เป็นส่วนสำคัญของการคิดป็น

การเคลื่อนไหวทางศิลปของชาวตะวันตก
ซึ่งศิลปแบบอิมเพรสชันนิสม์เริ่มต้นไว้ มาตง
เอเยอที่เกิคมศิลปแบบโพสต์อิมเพรสชัน-
นิสม์ชน (๓) ภาพจิตรกรรมของคิดป็นแบบ
หลงนมส์ดร์ทระบายเรื่องแสง (๔) ซึ่งแต่ก่อน
ไม่มีใครเคยระบายได้ถึงขนาดที่กล่าวมานี้ ทงได้
ปริมาณทางบรรยากาศ (๕) และมีลักษณะ
ให้เห็นและรู้สึกว่าคุณสมบัติของสีไม่ อันเป็น
ส่วนสำคัญยิ่งแห่งการแสดงออกมาแห่งศิลป
ไม่ว่าจะเป็นศิลปแบบไหน

ในปลายแห่งศตวรรษที่ ๑๙ และระยะ
ต้นแห่งศตวรรษที่ ๒๐ คริสต์ศก วิทยา-
ศาสตร์และกศศาสตร์กำลังขยายตัวเป็นความ
เจริญขึ้นมา กระทำให้ระบบอบทางเศรษฐกิจ
และทางสังคมของยุโรปด้นละเทือน และเป็น
ผลครอบไปถึงวัฒนธรรมของชาวตะวันตก
ด้วย โดยอาศัยความรู้ทางถ่ายรูปและถ่ายสี
ได้ คิดป็นชาวตะวันตกจึงได้เห็นศิลปของ
ชาติอื่น ๆ ซึ่งแต่ก่อนนับถือกันจะได้เคยเห็น
เคยรู้จัก โดยที่หันทางติดต่อถึงกันได้สะดวก
จะเป็นเดินทางไปเที่ยวหรือไปสำรวจพินภูมิ
ประเทศ ได้ทั่วทุกมุมแห่งของโลก จึงเป็น
ปัจจัยให้ไ้ความรู้ใหม่ ๆ ในทางวัฒนธรรม
และด้วยหนังสือ ภาพยนตร์ และวิทยุกระจาย-
เสียง กระทำให้ความคิดความเห็นของมนุษย์
แพร่หลายเป็นล้ากตชน การค้นพบสิ่งใหม่ ๆ
เป็นความรู้ในทางวิทยาศาสตร์ เป็นปัจจัย
ให้เกิคมการวิพากษ์วิจารณ์อย่างด้นยใหม่ขึ้น
ในเรื่องเกี่ยวกับปรัชญา เป็นผลกระทบกระ-
เทือนไปถึงหลักของศาสนาต่าง ๆ ซึ่งแต่

(๑) ถ้าจะเปรียบก็เหมือนคนเขียนหนังสือหวัด เอาแต่ผลทางรวดเร็วเข้าว่า ตัวหนังสือที่เขียนหวัจะบอดหรือ
เบื้อยบุดไม่มีช่องไฟส่นำเสมออันก็ไม่คำนึงถึง หรืออีกอย่างหนึ่งว่าในแง่ของคนดู ก็เท่ากับเห็นผู้หญิงสวย พอเห็น
ปราศก็บอกว่าสวยจริง ไม่ได้มองดูด้วยพิณจพิตรระที่ ว่ามีความบ่งพร่องมีดีเหนืออยู่ที่ตรงไหนบ้าง เอาแต่อารมณ์
ความรู้สึกของตนในที่เห็นผดในครั้งแรกเป็นที่ยึด—ผู้แปล

(๒) ไม่ได้คำนึงว่าสีที่ใช้จะนุ่มนวลอย่างไรก็ไม่เข้าใจ ให้มันได้สีสดฉูดฉาดไว้ก็ยิ่งดี—ผู้แปล

(๓) Post-impressionism = ภายหลังอิมเพรสชันนิสม์

(๔) luminosity = สีที่เห็นสุกใส เช่นปลีทอง ถ้าฉายเป็นแสงออกมาก็เป็นเรืองแสง ถ้าไม่ฉายเป็นแสง
ออกมา ก็เป็นแสงตรงกันข้ามคือแสงดำ—ผู้แปล

(๕) atmospheric volumes = เห็นภาพมีลักษณะเด่นเหมือนของจริง—ผู้แปล

เดิมมาหดเหือดกัน ย่อมเป็นบ่อเกิดเครื่อง
บันดาลใจให้แก่ศิลปิน

การรู้จักใช้เฟอร์ ไรคอนกรีต เป็นเหตุ
ให้เกิดปฏิวัติขึ้นในหลักแห่งการก่อสร้าง และ
ด้วยการก่อสร้างอย่างใหม่นั้น กระทำให้ศิลปิน
ทางสถาปัตยกรรมเปลี่ยนลักษณะเป็นแบบ
ใหม่ขึ้น เมื่อสถาปัตยกรรมเปลี่ยนเป็นแบบ
ใหม่ รูปปฏิมากรรมและภาพจิตรกรรมอัน
เนื่องกับสถาปัตยกรรม ก็จำเป็นต้องเปลี่ยน
ลักษณะใหม่ไปตามด้วย เพราะฉะนั้นศิลปิน
ด้านด้านนี้ จึงยอมประกอบประสานเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกันในการแสดงออกมาแห่ง
ศิลปะสมัยปัจจุบัน ให้เขากันได้โดยกล่าวอย่าง
ทั่วไป กับความต้องการและความไม่หาใน
ความงามทางด้านทฤษฎีภาพ^(๑) อันแท้จริงของเรา
ในหนังสือควรกล่าวเพื่อให้ระลึกไว้ว่า ใน
สมัยศตวรรษที่ ๑๙ รูปปฏิมากรรมและภาพ
จิตรกรรมเป็นส่วนสำคัญและจำเป็นแก่ประ-
โยชน์ทางสถาปัตยกรรม^(๒) ครั้นล่วงถึง
ศตวรรษที่ ๑๙ คริสต์ศักราชและต่อมา ศิลปิน
ผลิตกรรมส่วนใหญ่ได้สร้างขึ้นเพื่อความบันเทิง
ทางด้านทฤษฎีภาพของเอกชน^(๓) เช่นเดียวกับ
ดนตรีและภาพยกตอน ด้วยเหตุนี้รูปปฏิมา-

กรรมและภาพจิตรกรรมจึงได้สร้างขึ้นส่วนมาก
สำหรับเอกชน จะได้ซื้อเอาไปเป็นเครื่อง
ตกแต่งบ้านเรือน ศิลปินจึงเกิดเป็น
แห่งกลางในทางพาณิชย์กรรมใหญ่โตขึ้น
และมีอำนาจในทางอิทธิพลที่จะบังคับการให้
ลักษณะของศิลปะเปลี่ยนแปรไปตามที่สร้าง
และซื้อขายกัน^(๔)

เพื่ออธิบายและให้เข้าใจถึงปัจจัยที่
กำหนดการเคลื่อนไหวแห่งศิลปะในยุโรป ก็
จะต้องระลึกความสำคัญในข้อหนึ่ง กล่าวคือ
การสร้างศิลปะตามรูปและความคิดของแบบ
คลาสสิก ฯลฯ ฯลฯ มาแล้วคงหลายร้อยปี
ในที่สุดก็หมดกำลังหรือหมดทุน จึงจำเป็นต้อง
ออกจากเครื่องร้อยรัดหรือแหกคอกออก
จากคดทกอันเป็นประเพณีสืบต่อกันมา และ
แสวงหาสิ่งอันใหม่^(๕) ในระยะซึ่งจะเรียก
ว่าเขาดายเขาเขม่นเอง ที่ศิลปินชาวตะวันตก
มีโอกาสดูเห็นศิลปะของชาติอื่น จึงยอมรับ
เอาแบบอย่างศิลปะเหล่านั้น ภาพจิตรกรรมของ
จีนและของญี่ปุ่นเป็น ศิลปะแรกที่ศิลปินชาว
ตะวันตกเอาแบบไป เท่ากับปลาทูจวนตาย
ได้รับน้ำใหม่ก็ปานกัน ส่วนรูปปฏิมากรรม
โดยที่เกิตมีสถาปัตยกรรมแบบใหม่ ๆ ที่มีรูป

(๑) aesthetic aspiration

(๒) เช่นวาดภาพประดับผนังโบสถ์ หรือปั้นรูปหล่อรูปสำหรับประดิษฐานไว้ในโบสถ์ เป็นต้น — ผู้แปล

(๓) เช่นซื้อรูปและภาพไปแต่งบ้านเรือนหรือตุ๊กตา — ผู้แปล

(๔) ภาพและรูปเปลี่ยนชนิดที่ติดกันในห้องตลาด ก็มีปัจจัยมาจากเรื่องนี้

(๕) เปรียบเหมือนกลิ่นน้ำพริกที่หวานอยู่ชั่วเวลาปี หรือฟังเพลงของเก่า ๆ ฯลฯ ฯลฯ นั้น — ผู้แปล

ง่าย ๆ ดุ่น ๆ^(๑) คิดเป็นทางปฏิมากรรมก็ไปเอา
 ศิลปะแบบของอียิปต์และแบบของสมัยโบราณ
 ทั่วไปแล้ว มาเป็นแบบอย่างเครื่องบรรดา
 ใจในการสร้างศิลปะใหม่

ต่อจากนั้นเป็นระยะทดลอง ศิลปะของ
 ชาวทะเลใต้ชาวทวีปแอฟริกาและชาวพื้นเดิม
 ของทวีปอเมริกา ก็เด่นเข้ามาสู่ศิลปะทาง
 จิตรกรรมและปฏิมากรรมประจักษ์กระจ่างแห่ง
 ไฟฟ้า บวกกล่าวไปไปถึงนักวิจารณ์ศิลปะ
 และรวมทั้งพ่อค้าศิลปะ จะไม่ถูกกระแสไฟฟ้า
 ทักทวนแค้นเข้าจิตใจด้วย ศิลปกรรมของ
 ชาวพื้นเมืองเดิมซึ่งมีลักษณะอยู่ในสมัยแรก
 เริ่ม^(๒) ก็ได้รับการต้อนรับมาประจักษ์กัน
 ครึกโครม เมื่อว่าในแดนแห่งศิลปะ ถ้าใคร
 ไม่แข่งขันเขาอย่างเช่นบางกิดูเป็นเสียไป

รูปปั้นกลมเป็นอย่างรูปกระบอกของชาว
 ทวีปแอฟริกาตายเป็นของดีของวิเศษไป ไม่
 ว่าอะไรก็ดังทุกอย่างตามลักษณะเดิมทางค
 อกเป็นทนายชมชอบกันเป็นบาหลด เป็นผลให้
 รูปทวารระบายดีเป็นภาพหรือบนชน ดูเป็น
 ควอย่างรูปหุ่นท้าวด้วยไม้ทศดินใช้แบบ
 สำหรับวาดกตัมผ้าในรูปไปฉะนั้น คิดเป็น
 แห่งศิลปะเดอดสมัยต้องการสร้างศิลปะกรรมให้ค
 เหมือนแบบของสมัยแรกเริ่ม และพยายาม
 อธิบายถึงความสำคัญของคุณศิลปะแบบนั้น โดยใช้

รูป "ผู้หลึงนอน" ของ เอช. มัวร์
 ถ้อยคำอันต้องการด้วยจำนวน ไหวหาร ซึ่งคน
 ธรรมดาสามัญพึงแสวงหาจนกลายเป็นบา
 ไป เช่นเห็นภาพศิลปะแบบสมัยใหม่ทำเป็น

รูป "ผู้หลึง" ของ บี. ส. โส
 รูปคนมีดวงตาอยู่ในแนวเส้นนอนตามธรรมดา
 หนึ่ง แต่ดวงตาอีกข้างหนึ่ง อยู่ในแนว
 เส้นตั้ง หรือแทนที่ดวงตาจะอยู่ในกระบอก

(๑) อย่างที่ขานมบ้าง—ผู้แปล

(๒) คือสมัยที่มนุษย์ไม่ว่าชาติใด ยังอยู่ในขั้นต้นแห่งความเจริญทางวัฒนธรรม—ผู้แปล

ตามธรรมดา โฟดไปอยู่ที่แนวหมับ^(๑)

จนกระทั่งวางชนให้เห็นได้จากหลายแง่หลายมุม
เพื่อให้เบนไปตามหลักของตอชอทเรยกว่า

“มดที่ ๔”^(๒) รูปใบหูกตคออกเป็นชนแดง

ประกอบเป็นรูปชนใหม่ ตามความคิดเห็น

อย่างมอรรณไม่ปรกคของคิตบีนผู้สร้าง ถ้า

ใครรูปท้งร่างชนแดงไม่เข้าใจความหมาย

อันเรตบซึ่งมอยู่ในคิตปกรรมอันเรตบน

ก็ถูกเหมาเหว่าเบเนบา ก็เมอพตอยพยัก

ตาม ๆ กันไปในส่วนใหญ่ของคิตบีนคตคจน

นักวิจารณ์แะพ้อคากเบเนไปดวยกันหมด

อย่างน ใครจะไปกตาทกทวงแะม้ความเห็น

แะตงออกมอย่างตรง ๆ เ้า เพราะกต้วจะ

ถูกเหว่าเบเนพวกปาส์ตคิต^(๓) ค้อพวกทชอบ

คิตปอย่างของคิตบีนไมเซตอ้งยิด หรือพระ

พุทธรูปงาม ๆ อย่างเบบต้อโขทัย แทนท้จะ

ชอบรูปคนทเบเนไมส่ตคของชาวแอฟริกา^(๔)

คิตปของชาวเกาะทะเลใต้ชาวทวปแอฟ-

ริกาแะชาวพนเตมของทวปอเมริกา ก็เบเน

คิตปท้งน้านใจอย่างย้งอย่เหมื่อนกัน ในชอ

ทมผลในทางส^(๕) ม้เดินทวาคกตาแข่งเบเน

ศิลปะชาวทะเลใต้
เทพแห่งการประมง และถ้วยไม้

ไปตามประเพณีนิยม^(๖) มีปริมาณในการ
ปั้นประกอบเข้ากันดี^(๗) เพราะฉะนั้นจึงเบเน
คิตปท้งสามารถให้อ่านาจากทางอารมณ์ส่เทอน

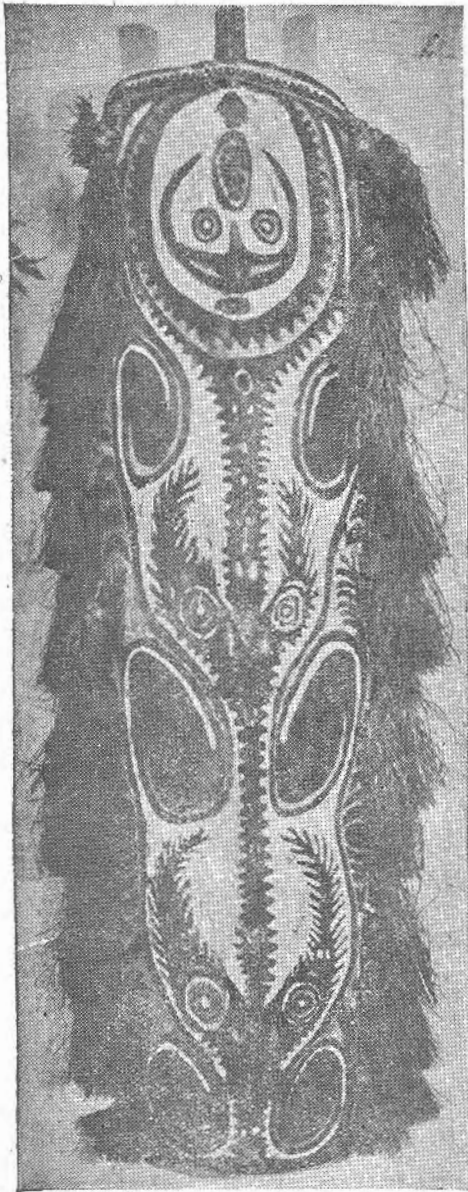
(๑) temporal-fossa = ส่วนของหน้าที่เบเนแอ่งอยู่สองข้างของหน้าผาก — ผู้แปล

(๒) fourth dimension การวัดขนาดเช่นวัดความยาว หรือวัดความกว้าง หรือวัดความหนาเรียกว่า dimension หรือมิติ คือขนาดวัด เมื่อวัดขนาดครบทั้งสามลักษณะท้งกล้านเรียกว่า three dimensions หรือสามมิติ คือความยาวเป็นมิติที่ ๑ ความกว้างเป็นมิติที่ ๒ และความหนาเป็นมิติที่ ๓ ส่วนมิติที่ ๔ หมายรวมถึง time and space คือกาลและอวกาศ หรือ อวกาศ อันสมมติขึ้นตามหลักทางปรัชญาและวิทยาศาสตร์เท่านั้น — ผู้แปล

(๓) passatist

(๔) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือเป็นคนคร่ำครึล้าสมัย ชอบแต่ของเก่า ๆ ไม่ชอบของใหม่ ๆ ที่เลอสมัย

(๕) chromatic effects. (๖) bold conventional lines. (๗) synthetic sculptural volume.

ศิลปชาวทะเลใต้

โล่เขนประดับด้วยรูปอนันตนาฬิกาลัว

ใจ^(๑) แก่ชาวชน ซึ่งเป็นผู้สร้างศิลปทุกด้าน
เพราะจะเป็นเครื่องหมายกต. เบื้องหรือเบน

ขนาดบริมาตรอย่างใด ๆ กต. ย่อมมีความ
หมายไปในทางเดชะยศหรือทางนับถือนั่ง
เทวดาทงน แต่เมื่อนำในความรู้สึกของเรา
แล้ว คิดปทมคาควรตรองให้เกิดความ
บันเทิงใจ กต. เราควรดูความรู้สึกอย่างไร
เพราะฉะนั้น ที่จะมาเกณฑ์ให้ชาวเราเปิด
ไปดชมศิลปชนิดที่กล่าวมานี้ แล้วทำแบบ
ว่าเกิดอารมณ์ดีเตือนใจ จึงอยู่นอกปัญหา
ที่จะให้เบนไปได้

เราอาจใช้ศิลปแรกเริ่มเหล่านี้เป็นเครื่อง
บันดาลใจ เพื่อนำเขาไปใช้ในทางประยุกต์
ศิลป^(๒) มณฑลศิลป^(๓) หรือพาณิชย์ศิลป^(๔)
เพราะศิลปอย่างทวายเป็นของทันสมัยกันตาม
สมัย แต่ไม่ว่าประชาชนในสมัยใดย่อมชอบ
ยอมรับของแปลกของใหม่ในทำนองนี้ และ
เพราะด้วยเหตุเช่นว่านเอง ที่ภาพจิตรกรรม
ในศิลปเดิมนั้นมีจำนวนมากจึงเป็นแต่เพียงภาพ
ตกแต่งในพวกมณฑลศิลปเท่านั้น

ความจริงที่น่าชมความเคลื่อนไหวไม่ว่า
อย่างใด ๆ ของเหล่าศิลปินรุ่นใหม่ ที่กระตือ
ร้อนจะปลดปล่อยพ้นจากเครื่องร้อยรัดแห่ง
คติทอแบบประเพณีดัดดองมา และแสวง
หาดังดางอย่างที่เขาสนใจกับสมัยของคน แต่
ที่ในทวีปยุโรป การเคลื่อนไหวนั้นดูเหมือนจะ

(๑) emotion. (๒) Applied art. (๓) decorative art.

(๔) commercial art.

กลายเป็นโรคเรื้อรัง เพราะเมื่อ ๕๐ ปีที่แล้ว
 มาหรือมากกว่านั้น ได้มีศิลปินพยายาม
 แสวงหาความคิดใหม่ แบบวิธี แต่งออกมา
 แห่งศิลป์ และเทคนิค และโดยเหตุที่การ
 เคลื่อนไหวเป็นไปเฉพาะตัวของศิลปิน และ
 ศิลปินแต่ละคนก็เปลี่ยนความคิดเห็นและการ
 ดำรงออกมาแห่งศิลป์เป็นคราวๆ ไป จึง
 กระทำให้เกิดเป็นผลตดหมั่นชนทั้งหมดใน
 แดนแห่งศิลป์ ซึ่งอาจเป็นผลดีแก่พ่อค้าศิลป์
 แต่ว่าเป็นผลร้ายแก่ศิลปินแท้จริง ด้วยเหตุ
 ผลอย่างนี้ จึงไม่น่าประหลาดใจอย่างไร ถ้า
 ชาวตะวันตกจะสนใจภาพจิตรกรรมและรูป
 ประติมากรรมน้อยลงๆ หรือไม่เมื่อไปชมการ
 แต่งศิลปกรรม ก็ทำให้หงุดหงิด ไม่ได้รับ
 ความรู้สึกเป็นทันท่วงทีหรือได้รับอารมณ์
 สะเทือนใจ ดังที่ได้คาดหมายไว้ในเมื่อมาได้
 ศึกษการแต่งศิลปเหล่านั้น จริงอยู่ย่อมมี
 ผู้ทรงพรทิปัญญา^(๑) หมั่นน้อยอยู่เสมอ ที่เห็น
 และรู้สึกในคุณค่าของศิลปกรรมแห่งศิลป์
 เฉลี่ยๆ ซึ่งเมื่อว่าสำหรับเราชนสามัญชน
 แล้ว ก็เป็นสิ่งที่ไม่รู้สึกและดูไม่ออกว่าพิเศษ
 ใดๆ และก็ยังสงสัยอยู่ว่า ชนหม่นน้อย
 นั้นจะรู้สึกด้วยความจริงใจ หรือว่าความ
 เข้าใจเพียงแต่จะให้เป็นที่รองช่วยหนุนก้ำกึ่ง
 ใจของผู้มีปัญญาความคิดสูงเฉลี่ยเท่านั้น

ข้าพเจ้าขออย่าว่า ศิลปะของยุโรปจะมี
 ความโดดเด่นเป็นไปอย่างไรก็ตาม ไม่เป็น
 สิ่งที่เราควรเป็นที่สนใจของเรา แต่ที่ว่าประเทศ
 ไทยก็เหมือนกันกับประเทศอื่นๆ ในโลก ย่อม
 ได้รับวัฒนธรรมชนิดล้าหลังไหลเข้ามาเรื่อย
 ไม่ขาดสาย เพราะฉะนั้นจึงอาจเป็นผลกระทบ
 กระเทือนมาถึงศิลป์ของเราด้วย และศิลปิน
 ของเราบางคน อาจตกเป็นเหยื่อแห่งความ
 หลงผิดในศิลปะลัทธิสมัยใหม่ได้ เพราะความ
 จริง ได้มีหนังสือเล่มเดิมสมุด เป็นหนังสือ
 พิมพ์ด้วยลายและรายวัน ดังรูปภาพที่แปลก
 ประหลาดจนใจมาก ยิ่งกว่านั้นรูปปฏิมากรรม
 ก็ยังมีแปลกกึ่งการปรากฏอยู่ด้วย ผู้พากษ์
 วิจารณ์ศิลปกรรมอย่างนี้ ซึ่งเป็นศิลปกรรม
 เกิดจากความคิดเห็นอยู่ในโลกแห่งความ
 ตระหนกตกใจกลัว ก็สนับสนุนชมเชยศิลป์
 อย่างน้อยอยู่เฝ้าต้อง อาจจะทำให้ผู้มั่งใจยิ่ง
 เขียวอ้อยหลงไปได้ว่า ศิลปะแบบนั้นจะเป็น
 ศิลปะที่แท้จริงในสมัยของตน แล้วแต่เคยคือ
 ศิลปะที่แบบที่ล้าหลังคือเป็นคติประเพณีของ
 ชาตินาแคโบริอัน หรือทรงความรู้ถึงทาง
 จิตใจที่สืบไปอันแท้จริงในชาติของคนก็ได้
 ในทวีปยุโรปทุกวันนี้ ก็ได้มีผู้วิจารณ์
 ที่ซื่อตรง ชี้ให้เห็นภัยถึงที่ไปนิยมชมชอบ
 หลงบูชาศิลปะแรกเริ่มและเป็นของต่างชาติ

คติประจำใจของนักวิพากษ์วิจารณ์ทุกตัว
คือ “ใช้คติพุทธปัญญาให้น้อยหน่อย ใช้
ความรู้สึกทางเซนซิเมนต์ให้มากหน่อย ใช้
ความสามารถที่จะดัดดัดต่อความรู้สึกของ
ศิลปินไปยังประชาชนคนอื่นให้มากหน่อย”(๑)
การฟื้นฟูศิลปของยุโรปโดยท่านอวรีนบ
วเนนการดี แต่เป็นวิธีที่ เพราะฉะนั้น
ระหว่างเวลาทุกตัว ย่อมเป็นหน้าที่ของเรา
ที่จะกล่าวแก่ศิลปินของเราว่าอย่าหลงผิด
เป็นเหยื่อแก่นางยักษ์ ซึ่งแปลงร่างมา
ยวนเรา

เราเรียกศิลปินปัจจุบัน กล่าวคือ รัก
ศิลปซึ่งมีชีวิตจิตใจอยู่ในสมัยของเรา และ
ด้วยคุณลักษณะของศิลปินแบบนั้น ที่สามารถให้
ความชื่นบานแก่เรา ให้ความกระปรกระเปร่า
แก่ความคิดของเรา และให้กำลังแรงในทาง
ร่างกายแก่เรา เพราะด้วยได้ให้ความมุ่ง
หมายแก่ชีวิตความเป็นอยู่ของเรา

ขอให้อีกครั้ง การวิจารณ์ของข้าพเจ้า
กล่าวถึงถึงศิลปินแบบเดอสมิยา มีรูปแบบ
เหมือนลายเรขาคณิตหรือเป็นรูปปริศนา ซึ่ง
นำเอาร่างกายของคน หรือของสิ่งใด ๆ ที่มี
รูปด้วยธรรมชาติของมัน มาแบ่งแยกให้กระ
จัดออกจากความมีเอกภาพที่ประสานกัน (๒)

เพื่อให้เห็นเป็นของใหม่ เพื่อให้เห็นสติปัญญา
น้อยน้อยขึ้นซับซ้อน ผลของศิลปที่สร้าง
แล้ว จึงเป็นภาพจิตรกรรมซึ่งดูเหมือนเป็น
แบบลายเรขาคณิต หรือดูเหมือนเป็นรูปภาพ
ของสถานที่ซึ่งถูกทิ้งระเบิด ปนตะกอนปนตะเก
กันอยู่เกิดอนกตาดณะนั้น เป็นรูปภาพซึ่ง
ดูประหนึ่งว่าเขาเล่นต่าง ๆ ขององค์ประกอบ
มากระจายแผ่ไว้บนผืนผ้าวาดและระบายภาพ
ระกระระกันไปหมด รูปปฏิมากรรมที่สร้าง
ขึ้นก็คงซอกกันแปลก ๆ ดูไม่ตรงกับรูปซึ่ง
ดูเป็นรูปเม็ดกรวดขนาดใหญ่ ๆ หรือก้อนหิน
มากกว่าอัน ปฏิมากรรมรูปอื่น ๆ ทำเป็นรูป
คนที่ถูกอาวุธร้ายแรงอะไรต่างอย่าง เกิดเป็น
แผลโหว่โคขุ่นท่งของรูปที่สร้างขึ้นเหล่านั้น
ศิลปินซึ่งสร้างรูปปฏิมากรรมอย่างนั้น อาจ
ได้ความบันเทิงใจมาจากรูปหิน ย้อยหรือรูป
อะไรอื่น ๆ ที่อาจเห็นได้ในถ้ำ ซึ่งถูกน้ำเซาะ
เกิดเป็นรูปต่าง ๆ ขึ้น ถ้าเป็นเช่นนั้นจริง เรา
ก็ไม่ต้องการถึงกับจะให้ศิลปินเป็นผู้สร้างรูป
เช่นนั้นขึ้น เพราะเป็นผลของงานที่รูปไม่ยิ่ง
ไปกว่ารูปของธรรมชาติ และที่ปรากฏเห็น
เป็นรูปภายนอกเพียงผิวเผินของมันเท่านั้น
เมื่อเช่นนั้น เราจะใช้ความคิดนึกเหมือนแบบ
ภาพของเรา ในเมื่อได้มาพบกับธรรมชาติ แต่

(๑) “less intellectualism, more sentiment and more capacity to communicate the artist's feeling to other people.”

(๒) harmonious unity.

หน้าทซึ่งศิลปินได้รวบรวมหมายมาให้กระทำ
คือเป็นผู้แต่งให้คนอื่น ซึ่งไม่ใช่ศิลปิน ได้
เห็นความจริงในสิ่งธรรมชาติซึ่งศิลปินเท่านั้น
ที่อาจมองเห็น เมื่อได้ซึ่งไม่ใช่ศิลปินรู้สึก
เข้าใจและนิยมชมชอบในศิลปะแล้ว ก็จะทำให้
ให้สามารถเห็นธรรมชาติอันแท้จริง ซึ่งมี
ความงามหลายแง่หลายมุมไม่หมดสิ้นได้

ไม่ต้องสงสัยเลยว่าศิลปินแปลกประ-
หลาดนี้ ย่อมเป็นเหมือนกระจกเงาฉายให้เห็น
ความเป็นวิกฤตการณ์ทางจิตใจแห่งยุคสมัย
ซึ่งพิสูจน์ให้เห็นได้อย่างร้ายแรงจากมหาสัง-
คราม แต่ว่าความจริงศิลปะที่ใดวิจารณ์มา
เริ่มมากอนมหาสงครามตงหลายไปแล้ว เป็น
เพราะเราคิดค่าการดำรงออกมาแห่งศิลปะ
ของชนชาติซึ่งยังอยู่ในสมัยแห่งความเจริญ
แรกเริ่มมากเกินไป ดังได้กล่าวมาแล้ว ความ
จริงเมื่อได้สัมผัสศิลปะของยุโรปและอเมริกันที่
สร้างขนตามลักษณะเป็นจำนวนมาก กร
ก็เหมือนคนถูกอำนาจแม่ดหมอมซึ่งมาแต่
อื่นว่าเขาตัวและจิตใจไป

เป็นความจริง มนุษยชาติได้ผ่านวิกฤต-
การณ์ร้ายแรงยิ่งกว่าที่เราได้ประสบอยู่ใน
บัดนี้แล้ว แต่ศิลปินไม่ยอมกระดกออกจาก
ภพของตน คือภพที่เขาคิดจะเผยออกและ
กล่อมเกลาจิตใจและวิญญาณของมนุษย์

ตรงกันข้าม ในสมัยของเราเอง ดูเหมือน
ศิลปินจะเกิดมชนเป็นอย่างอยู่ในโลกแห่ง
แม่ดหมอม เป็นที่น่าสลดใจมากอยู่

วิทยาศาสตร์ได้บันทึก ความเชื่องช้า
คงทนมาได้คงพัน ๆ ปี แต่ศิลปะมีอำนาจ
ในทางสุนทรียอันเด่น สูง และในทางอารมณ์
สะท้อนใจ อาจให้ความเชื่องช้าอย่างใหม่แก่
มนุษยชาติได้ ความเชื่องช้าใหม่ทวนคอ
ความงาม ซึ่งในทางศิลปะมีความหมายเท่ากับ
ความดี หรือ คุณงามความดี นั้นเอง

ขอสรุปว่า โดยเหตุที่ชีวิตอันแท้จริงของ
เราย่อมแตกต่างไปจากของบรรพบุรุษของเรา
เพราะฉะนั้นจึงควรยथเราจะสร้างศิลปะซึ่ง
เอิบอาบไปด้วยความรู้สึกในสมัยของเรา แต่
ถ้าเราเป็นดั่งหลานเชื้อสายของท่านบรรพ-
บุรุษเหล่านั้น ซึ่งเป็นผู้ได้ผลิตสร้างศิลปะ
อย่างน่าอัศจรรย์มาแล้ว เราผู้เป็นทายาทจะหวั่น
พระคุณท่าน โดยออกนอกวิถีทางแห่งชีวิต
จิตใจของท่าน ไปสร้างสิ่งซึ่งแบบเบบอย่าง
และชีวิตจิตใจของคนอื่น หาเป็นการบังควรไม่
เหตุนี้เราพึงพยายามสร้างสรรคศิลปะ ที่
สามารถจะให้เกิดชีวิตจิตใจในยุครของเราเอง
กระปรกระเปร่าขึ้น และในคราวเดียวกัน
ยังรักษาลักษณะพิเศษแห่งวัฒนธรรมแต่เก่า
ก่อนของชาติไทยไว้ได้ด้วย ฉะนั้นแต่